

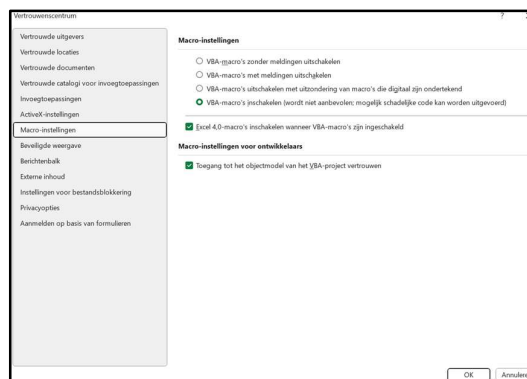
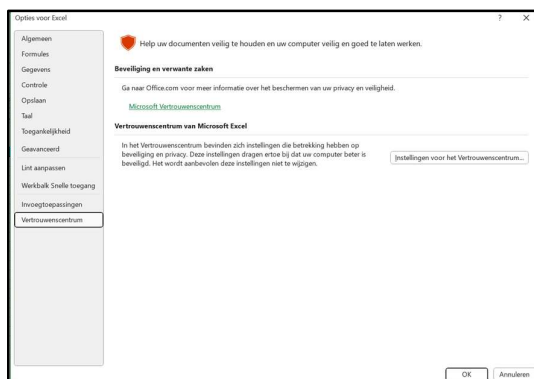
Handleiding afname sociogram met Excel

Het sociogram is een middel om een duidelijk beeld van de relaties en verhoudingen tussen de leerlingen in je groep te krijgen. Het sociogram kan je helpen zicht te krijgen in welke rollen er worden ingenomen in de groep. Welke leerlingen hebben een populaire positie en welke leerlingen worden buitengesloten/afgewezen of genegeerd.

We kunnen deze gegevens gebruiken om interventies in te zetten en hiermee bewust regie te voeren op het groepsproces.

Download het bestand op je computer.

1. Ga in Bestand naar Opties, klik hier op Vertrouwenscentrum en van daaruit naar Instellingen voor het Vertrouwenscentrum. Hier ga je naar Macro-instellingen en activeer je VBA macro's.
2. Het programma is klaar voor gebruik.

Aan de slag

1. Tabblad Data

Als je in een cel gaat staan, kun je de naam van de school, groep en datum invullen.

School:	
Groep:	
Datum:	

De knop "Maak het sociogram" gebruik je als de leerlingen hun keuzes in het tabblad "Leerling" gemaakt hebben. Via deze knop kom je bij het sociogram en hij zorgt ervoor dat de matrix bijgewerkt wordt. Na elke wijziging dien je deze knop even in te drukken zodat alle laatste informatie weergegeven wordt.

De knop “Ontgrendel werkmap” kun je gebruiken als je zelf veranderingen aan wilt brengen in het Excel programma. Het wachtwoord hiervoor is “sociogram”. In principe heb je deze knop dus niet nodig.

Met de knoppen grootte, toonwijze en keuze kun je je voorkeur instellen.

Bij de grootte van de knoop kun je kiezen voor klein, middel of groot. We adviseren om groot te kiezen zodat ook langere namen leesbaar blijven. Bij grote groepen of als het programma een foutmelding geeft, kies je voor klein.

Bij de toonwijze kun je kiezen om de ID of de namen in de knopen te laten zetten.

Bij het kopje keuzes kun je aangeven hoeveel keuzes een leerling minimaal moet maken.

Grootte knoop	3
Toonwijze	1
Keuzes	2

Bij zin 1 en 2 kun je de vraag die je de leerlingen wilt stellen, invullen. Denk goed na over de formulering van de vraag en wat je te weten wilt komen.

Je kunt hier wisselen van samenspelen naar samenwerken en terug. Je kunt ook een hele andere vraag invoeren zoals “Wie zie je als leider van de groep?”

Zin 1	Met welke kinderen speel je graag samen?
Zin 2	Met welke kinderen speel je niet graag samen?

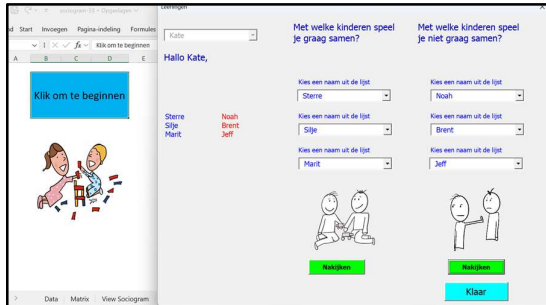
Vul de namen van de leerlingen uit je groep in en vul achter elke naam een ID in. Je kan ervoor kiezen om niemand 1, niemand 2 en niemand 3 aan de namenlijst toe te voegen. Het kan zijn dat een leerling geen keuze kan of wil maken uit de leerlingen uit de groep. In dat geval kunnen ze kiezen voor niemand 1, niemand 2 of niemand 3.

Name	ID	P1	P2	P3	N1	N2	N3
	1						
	2						
	3						
	4						
	5						
	6						
	7						
	8						
	9						
	10						

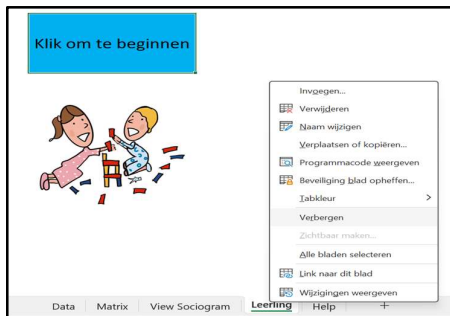
2. Tabblad Leerling

De knop “Klik om te beginnen” maakt dat er een leerling menu opent.

De leerling klikt zijn naam aan uit de lijst en maakt 2 of 3 keuzes (afhankelijk van de instelling) bij de eerste vraag en klikt vervolgens op de “Nakijken” knop. Het programma geeft aan als er een dubbele naam, te weinig keuzes of een eigen naam gekozen is. Met de “Doorgaan” knop verschijnt het volgende keuze menu met vraag twee en ook hier geeft de leerling zijn keuzes aan. Hier kun je ook weer op de knop “Nakijken” klikken en vervolgens klikt de leerling op “Klaar”. De volgende leerling kan nu achter de computer plaatsnemen.

Om de afname te beveiligen, kun je diverse tabbladen verbergen. Klik het tabblad dat je wilt verbergen aan. Klik vervolgens op de rechter muisknop en kies Verbergen uit de lijst. Het tabblad verdwijnt dan. Je kunt de tabbladen Data, Matrix, View Sociogram en Help laten verbergen. Wil je ze weer zichtbaar maken, doorloop je dezelfde handelingen. Klik op je rechter muisknop en klik op Zichtbaar maken. Hier kun je de tabbladen die je weer zichtbaar wilt maken selecteren. Door gebruik te maken van de Ctrl knop en de linkermuisknop kun je meerdere tabbladen selecteren.

Een andere manier om de tabbladen te verbergen is door “Ctrl t” in te drukken en vervolgens “Tabbladen verbergen” aan te vinken. Om de tabbladen weer zichtbaar te maken, druk je weer “Ctrl t” in en vink je “Tabbladen zichtbaar” maken aan.

Als alle leerlingen klaar zijn, ga je terug naar het tabblad “Data” en druk je op de knop “Maak het sociogram”. Je komt dan in het tabblad “View Sociogram” terecht. Het tabblad “Matrix” is nu ook bijgewerkt.

3. Tabblad “Matrix”

In het tabblad “Matrix” kun je de matrix aflezen. Door in het tabblad “Data” op de knop “Maak sociogram” te klikken, is de matrix bijgewerkt. Je kunt de knop “Kleur Matrix” gebruiken om de laatste versie te updaten.

Met de knop “Laat de namen zien” krijg je de matrix met namen te zien. Wil je liever de ID nummers gebruiken, klik dan op de knop “Verberg de namen”.

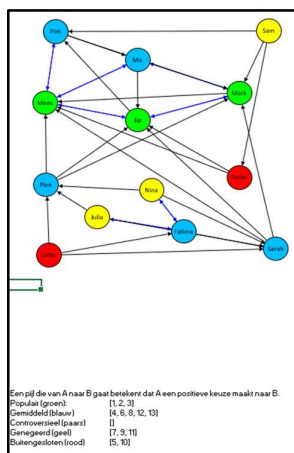
Je kunt de matrix printen. Mocht de groep erg groot zijn, kan het zijn dat niet alle namen op één A4tje passen. In dat geval kun je de knop “Foto Matrix” aanklikken. Er wordt een foto van de matrix gemaakt. Deze foto kun je opslaan en vervolgens in Word plakken om hem alsnog op één A4 te printen. Ditzelfde geldt voor het sociogram.

Met de knop “Lege Matrix” leeg je hem voor een nieuwe groep of voor nieuw gebruik.

4. Tabblad “View Sociogram”

Het zelf maken van de tekening bij het sociogram geeft je veel informatie. Het programma Excel heeft ook de functie om van het sociogram een tekening te maken. Je kunt hierin de keuzes van de leerlingen aflezen. Ook zie je of er wederzijdse vriendschappen, klikjes en/of slangrelaties zijn. De kleur van de knoop refereert naar de positie die een leerling in de groep heeft. Hier dient wel bij opgemerkt te worden dat de positie van de leerlingen in sommige gevallen beter ingevuld kan worden naar aanleiding van een gesprek met de leerkracht. Het programma kent de leerlingen natuurlijk niet. Ons advies is dan ook om in de bollen de scores vanuit de matrix te noteren. Je noteert onder de naam de score tussen haakjes. Hierbij noteer je eerst de positieve keuzes en vervolgens de negatieve keuzes. Leerling Lisa heeft bijvoorbeeld 2 positieve keuzes en 5 negatieve keuzes gekregen. In de knoop vul je onder de naam Lisa het volgende in: (2,5).

De posities en hun betekenis:

De populaire leerling (>4, 0/1) is een leerling die veel positief gekozen wordt en geen of één keer negatief gekozen wordt. Zij worden door de groep positief gewaardeerd. Ze hebben veel vrienden en worden veel gevraagd voor het samenspelen of samenwerken.

De gemiddelde leerling (2-4, 2-4) is een leerling die ongeveer twee tot vier keer positief of negatief gekozen wordt. Zij bevinden zich in het midden. Ze hebben enkele vrienden en zijn soms betrokken bij groepsactiviteiten. Ze vallen echter niet op als bijzonder geliefd of genegeerd.

De controversiële leerling (>4, >4) geeft tegenstrijdige signalen af. Sommige leerlingen waarderen ze heel erg terwijl andere leerlingen ze helemaal niet mogen. Deze leerling ontvangt veel positieve en veel negatieve stemmen. Zij kunnen dus zowel positieve als negatieve relaties in de groep hebben.

De genegeerde leerling (0-1, 0-1) is een leerling die niet of maar één keer positief of negatief gekozen wordt. Deze leerlingen worden vaak over het hoofd gezien. Ze zijn niet perse ongeliefd maar krijgen minder aandacht en worden minder vaak gekozen voor samenwerking en samen spelen.

De buitengesloten leerling (0-1, >4) is een leerling die veel negatief gekozen wordt en geen of één enkele positieve keuze krijgt. Deze leerlingen worden meestal actief vermeden of afgewezen door de groep. Ze hebben weinig tot geen positieve sociale interacties met hun groepsleden.

Tijdens de analyse van je sociogram kijk je naast de posities van leerlingen ook naar klikjes in de groep en hoe zij invloed uitoefenen in de groep. Ook de wederzijdse relaties en slangrelaties dienen bekeken te worden. Kijk naar de hulpvraag achter het gedrag en hoe je invloed kan uitoefenen op de groep. Hulp nodig? Een Klasse(n)Kracht specialist kan je hierbij helpen.

5. Tabblad “Help”

In dit tabblad kunt u de handleiding vinden.

Dit bestaande programma van Excel is uitgebreid door Peter Bouthoorn en Suzan Arensman - Bouthoorn. Het programma is gratis te downloaden. Heb je vragen, opmerkingen en/of verbeteringen? Stuur een mailtje naar info@suzanbouthoorn.nl en dan kijken we wat we voor je kunnen betekenen.